

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**LEGVM PON||TIFICIARVM GRE-||gorij noni, seu
Decretalium pentateu-||chus**

Mesnart, Martin

Parisiis, 1555

xx. De testibus & antestationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63486)

tribuuntur, originalia penes scribtores remanent, per hæc, si super processu iudicis contentio oriatur, veritas declarator.

Apud quos iudices sic coram ipsis actorum originalia erunt, si apud alios his opus erit, & petentur: in scribtis redacta remittere coguntur. 15. Cum bona.

Per hæc litigatori veram negationem contra falsam iudicis adsertionem probandi facultas seruator. Qui iudex prædicta obseruare negleget, si quid inde difficultatis emerget, per superiorem iudicem castigatur. pro ipsius processu, nisi quatenus legitimis documentis in causa docebit, ne præsumitur. 11.

De testibus & antestationibus. Tit. 20.

Itaque nec iudicis vnus, quantæcunque auctoritatis fiet, siue super testamentis, siue super quibullibet contractibus quæstio erit, verbo in causis creditor. Scribtis iudicum, ni testium adminiculo fulta erunt, duum triumve bonorum virorum testimonia præualento. Apud sedis in omnibus autoritas salua esto. 28. Cum à nobis.

Alioquin nulla causa vnus testimonio quamuis legitimo terminator. in qualibet christiani causa non minùs quàm duum triumve testium probatæ vitæ, fidelisq; cõuersationis testimonium admittitor. 23. Licet. &

In summa: vnus testimonium ad condemnationem rei ne sufficito. 10. Venies. i. in fi.

Christianorum autè testimonium aduersus Iudeos in omnibus causis recipitor. hos qui Christi 21. Iudæis.

De testibus & antestat.

stianis præferre volent in hac parte, anathemate feriuntur.

14. *De ca-
tero.* At laici contra clericos in criminali causa, extraquam si suam suorúmve iniuriam persequantur, ad adcusationem, ad testimonium omnino ne admittuntur.

3. *Quo-
niam.* Si tamen de quo presbytero facinora cum mulieribus peracta nunciabuntur: ab ipsis aliisque qui scient veritas anquiritor.

33. *Tum li-
teris.* Ita & contra quem electum irregularitas obiecta erit, testes laici & fœmine, qui tamen idonei erunt, recipiuntur.

10. *Ve-
niens. 1.* Aduorsus criminis etiã simoniæ reum is qui se eodem crimine infectum dicet testimonium ne dicito. si dicet: nullum esto. Nemini enim de se confesso aduorsus alium in eodem crimine creditor.

20. *Perfo-
nas.* Qui ergo morbo consimili laborassint, si aut certum erit, aut legitimè conuinci poterunt: in quolibet negotio ab alterutra parte oblato in testimonium ne admittuntur.

13. *Super
eo. 1.* Quibus enim testibus in ciuili criminaliue causa crimina opponentur, etsi antè de his neq; conuicti neque confessi erunt, si tamen inde conuincantur, in testimonium ne admittuntur.

56. *Non
debet.* Immo & contra quos adcusatio de crimine pendebit, hi in minoribus, præterquã exceptis, ad testificandum ne recipiuntur.

54. *Testi-
monium.* Et generaliter qui in alio iudicio contra ipsum adcusatione instituta de crimine conuictus confessusue erit, fuerit, aut in eodem per exceptionem conuincetur, cuius etiam tali modo

aliàs repulsi grauata erit opinio , si criminalis causa erit, licet pœnitentiã egerit, à testimonio repellitor. At in ciuili tantùm, aut in qua de crimine ciuilitè agetur, si in ipso crimine perseuerabit: reprobator. Sin emendatus erit, nec eum comitabitur infamia: quanquàm etiam grauata erit eius opinio (præterquam si periurii reatu notatus erit) admittitor.

Porro clerici super ecclesiæ suæ negociis, nisi 12. Cum nunciis. alia rationalis causa impedit, à testimonio ferendo ne repelluntor.

Priori quoque & fratribus in ecclesiæ suæ causis, præterquam vni duobusve ipsorum in his in quibus ad agendum & respondendum instituti erunt, testimonium ferre liceto. 6 Insuper.

Monachi tamen de suis fratribus aut conuersis in causis propriis absque iuramenti interpositione, nisi pars aduersa remittet, testes ne producunto. 39. Tuis.

Nullius enim testimonio, quantumlibet religiosus erit, nisi iuratus erit, in alterius præiudicium creduitor. 51. Nuper

Ceterùm quæ principalis persona veritatẽ de re sibi rectissimè nota dicet, pro teste habetor. 4. In omni.

Si qui propter propinquitatis cognationem separari petent: duo tresve qui de eadem consanguinitate supersint, vel totidẽ seniores & meliores eiusdem loci adhibentor. sic consanguinitas probator. testes iuramento duplici probantor. quòd non priuato odio, neq; amicitia, neque commodo quod habent, habuerint, habebuntve ad hoc iurandum introducti sient, & 5. Quotiens.

De testibus & antestat.

sicut ipsi dicent rei veritatem, à suis maioribus accepisse, & ita esse credere, iuranto.

47. Licet
ii.

At qui de auditu testes contra matrimonium recipientur, graueis personæ & bonæ famæ, vt merito fides adhiberier ollis debeat, sunt. Alioquin ne recipiuntor. Quæ testabuntur, ante litem contestatam à suis antiquioribus duobus ad minus fide dignis & omni exceptione maioribus duo pluresve didicisse dicuntor. Personas expressis nominibus, demonstratione, aut sufficienti circumloquutione designantor. ab vtroque latere gradus clara computatione distiguntor. quòd personas in vetito gradu constitutas pro consanguineis se habere viderint, iurati deponuto. quòd à maioribus accepserint, & ita credant quod deponunt, in iuramento concluduntor. Alioquin ne sufficiuntor. Potiùs quàm contra domini statuta coniunctio dissoluatur, contra hominum scita copulatio tolerat.

22. Super
80. ii.

Firmatum itaque matrimonium sine iuramento plurium ne dissoluitor. At si de coniungendis duobus quæretur, & alterutrius mater consanguineos esse dicet: ne coniungitor. E contra si cuius filia à viro diuitiis, & nobilitate, potentia, honoreve superiore affidatam se dicet: matris testimonium tanquam suspectum ne admittitor.

44. Cum
80. iiii.

Cùm autem propinquorum antiquiorum, & meritis præstantiorum pro matrimonio deponentium ante contractum matrimonium receptum erit iuramentum, personis & gradibus coniungendorum distinctis, etsi post coniun-

Etionem adcurator idoneus adparensit, & per
treis quatuorue testes inter iam coniunctos pa-
rentela probabitur: priorum personarum in hoc
secundo iudicio iurata depositio recipitor. si ea-
dem deponent: eorum testimonia præualento.
quòd partes testificata didicerint, hoc prætextu
ne repelluntor.

Post receptos quoque eius, qui matrimonium ^{26. Series.}
adcurabit, testes, quanquam hi consanguinita-
tem secundum formam canonum computabunt,
alii ex opposito oblato, non obstante consuetudi-
ne contraria, si qua erit, admittuntor, recipiuntor.

Contra matrimoniũ si testes de familia acto- <sup>24. In li-
teris.</sup>
ris producti erunt: coniuncti pro illorum testi-
monio ne diuiduntor, & qui contra ipsos audiẽ-
tur probatæ vitæ & opinionis sunt, nisi, quòd
pro aliquo deierare non debeant, verisimile fiet,
ne audiuntor.

Post testimonium in his causis dictum si qui ^{9. Sicut}
pecunia corrupti de consanguinitate duorum
falsitatis testimonium perhibuisse se adserent:
siquidem inde diuortii sententia lata erit, & vter-
que alterve coniugum ad alia vota transferit:
testibus de periurio vno pluribusve, queis cau-
sam dunt, pœnitentia indicitor. at si ad secun-
da vota non migrassint: ii, coram queis conru-
ptio intercessit, anquiruntor. Si inuenientur:
eorum testimonium recipitor, periurorum te-
stimonium ne admittitor, sententia reuocator.

Iudex, ne cuius iusticia ob testis defectũ pereat, <sup>40. Dile-
cto.</sup>
videto. Si plureis dati erunt, & pars vnus ipso-
rum sibi necessarium testimonium esse dicet,

De testibus & antestat.

neque de iure suo nisi per ipsum & unicum alium testem fidem facere potest: alius eius loco subrogari petitor, interim in negotio supersedet.

45. *Constitis
fuit. j.*

Iudex in eos qui testibus producendis impedimentum prestabunt generalem excommunicationis sententiam profert, eos, qui contra aliquem nihil dicere iurassint, iuramento non teneri denunciato. Cuius partis consanguinei impedient, contra hanc praesumptio esto. donec ipsos cessare faxit, pro dignitatis ratione vel suspenditor vel excommunicator.

47. *Significavit.*

Si qua in re, ne probationis copia processu temporis deperat, metus erit: iudex testes idoneos recipito, ut receptioni testium, si volent, interfient, his, ad quos pertinet, denunciato, super hac denunciatione publicum instrumentum conficito, testes examinato, eorum dicta in publica monumenta redigifacito, curato.

43. *Albericus.*

Eadem ratione si quae matrimonialis sententia veluti diuortii inter quos lata, nec in scriptis redacta dicetur: filiis ab his alterove eorum procreatis & procreandis, ne quod praedudicium generetur, consulitor, testes qui sententiae interfuerint iudicis autoritate recipiuntor, depositiones eorum in scribaturam publicam rediguntor.

2. *In nomine dominum.*

In iudiciis vero contra quem testes exhibendi erunt, ut ad eos audiendos veniat, admonetor, alioquin quod actum erit firmitatem ne habeto. Admonitus tamen, praeterquam si ex inevitabili necessitate non potest, si venire nolet: testimonia, quasi ipso praesente facta essent, valentor.

Idcirco si de cuius ecclesiæ statu quæstio pro-^{34. Cum}
posita erit: siue pars aduersa legitimè citata cõ-^{olim.}
parebit, siue comparere nolet, litémve contesta-
rier, testes pro statu ecclesiæ (maximè si mor-
bus auitasve vitium erit) admittuntor. deposi-
tiones eorum conscribuntor. sic partibus sen-
tentiam receptoris terminus peremptorius ad-
signator.

Testes autem de circumstantiis, causis, per-^{37. Cum}
sonis, loco, tempore, visu, auditu, scientia, cre-^{causam.}
dulitate, fama, & certitudine interrogantor.
hos quadragenarium numerum excedere iudex
ne finito.

Ex his si qui valetudinarii, senes, debilitatève ^{8. Si qui}
confecti, aut paupertate depressi erunt, neque ^{testium.}
ad iudicis præsentiam accedere poterunt: ipse
ad eos recipiundos personas idoneas & discretas
mittito.

Testes pretio ne conducuntor. quicumque ido- ^{1. Placuit}
nei & fideleis in testimonium admittuntor. nul-
lus nisi ieiunus testimonium dicit.

Super qua re veritatem dicere iurassint tãtùm ^{29. De te-}
audiuntor. si ad exceptionem dilatoriam probã-^{stibus.}
dam erunt inducti: super principali nec audiun-
tor, nec testimonium perhibere coguntor. si
exceptio peremptoria erit, & ad hoc pars alteru-
tra testes inducet, & reliqua petet, nec sufficiens
testium productio super principali causa facta,
neque testibus renunciatum erit, neque deposi-
tiones erunt publicatæ: super principali & toto
negotio veritatem dicere & deponere sacramen-
to præstito coguntor.

De testibus & antestat.

52. *Venerabili.* Diligenter & singillatim examinātor. Id, maxumè si quis (quod aiunt) canonisari petetur, & de eius vita & miraculis anquirendum erit, feruator.

7. *Ex parte.* Idcirco testium, ante quàm antestationum, fides examinatur. Si qui non recipiendi dicentur, & legitimæ eius causæ adferentur, probarique offerentur: iudex taleis ne recipito. si nihilominus faxit: prouocatio esto. post hanc quod per taleis testes actum erit, retractator.

31. *Præsentium.* At qui in personas testiū quid obiicere volt, dum depositiones eorum publicatæ fiēt, ne expectato, saltem ante protestator, alioquin ne liceto, extra quam tamen si, quòd ad hoc ex malicia non procedet, iurabit, vel si, quod obiiciet, post publicationē didicisse ostendet. Testibus autem, quos quis post publicationem repellere protestat⁹ erit, si quid pro ipso dixerint, facile ne creduitor.

49. *Licet iij.* Contra productorum super principali negotio testium personas si quos alios partes producent: iudex recipito. hos rursus si pars altera vel vtraque reprobare volet: testes etiam admittito. vltra partibus ad testium reprobationem adspirare ne liceto. quatos enim contra tertios producendi licentia ne dator.

46. *Constitutio. ij.* Partium, quandiu nondum testificata didicerint, neque producendis testibus renunciasint, testes recipiuntor. prius inductos aliosve producere nemo vetator.

36. *Significauerūt.* Quartam quoque productionem, si cum iuris solennitate petetur, iudex, nisi effrenatam te-

stium multitudinem refrenare volet, nemini negato. si negasset: prouocatio esto.

Qui hoc postulabit, quòd neque per se, ne- ^{35. Ultra}
que per alium testificata subtraxit, percúctatús- ^{tertiam.}
ue erit, neque dolo artéve aliqua id petet, quòd-
que quos de nouo producet priùs habere ne-
quiuerit, iurato. alioquin vltra tertiam produ-
ctionem testes in causa ne producuntor.

Itaque quandiu neque publicata testimonia ^{18. Inti-}
erunt, neque testibus abrenunciatum erit, etiam ^{mauit.}
eos qui contra partem alteram testimonium nõ
perhibere iurassint, & alios idoneos in testimo-
nium recipere liceto.

Quicquid sit tamen neque in ecclesiasticis, ^{15. In}
neque in ciuilib⁹ causis vltra tertiam productio- ^{causis.}
nem, nisi adhibita prædicta solennitate legali,
testes ne producuntor.

At si qua in causa testes hinc inde producti ^{19. Causã}
erunt, & antestationes publicatæ, & ab vtraque ^{quã ij.}
parte renunciatum erit, aliã verò erũt ab his su-
per quibus testes producti fuerunt capitula: su-
per his testes recipiuntor.

Vnde super quæstione etiam iam iudicata si ^{17. Frater}
qua in adpellationis causa noua emergent capi- ^{nitatis.}
tula: super his parti quæ volet novos testes in-
ducere, vel per receptos illa comprobare lice-
to. Priùs tamen ab ipsis secundùm formam reci-
piundorum testium iuramenta recipiuntor.

In summa super quibus quæstionibus testes ^{25. Cum}
producti, & depositiones eorum publicatæ erũt ^{venisset.}
testibúsve renunciatum erit, hæ secundùm te-
norem ipsarum iusticia mediante terminantor.

De testi. & antestat.

nulli alii ab alterutra parte super iisdem recipiuntor. Sin quæ erunt super quibus vel testes producti non erunt, vel renunciatum non erit eisdem: quæ hinc inde proponentur audiuntor.

38. *Veniens*
49. Immo & qui testes super incidenti aliquo recepti, eorumque depositiones publicatæ erunt, super toto negotio, super quo post lis erit contestata, ab utraque parte recipiuntor.

11. *Causa*
94. I. Antestationes quoque; semel in alio iudicio receptas qui inter easdem partes iudices erunt suscipiuntor. sic causam sine debito terminantor.

30. *Confessus*
Antestationibus apud se depositis, si in alio his indigessit, & eas habessit, contentus esto. alioquin iisdem testes, si producentur, ad testimoniū admittuntor. depositiones autem sic coram alio factæ, etiam si quiuis tertius petet, ne aperiantor.

38. *Veniens*
49. Nec qui in summario iudicio produxit, antestationibus illis in principali iudicio uti, nec illas aduersarius admittere coguntor.

37. *Cum*
causam.
in si. Antestationes tamen coram alio iudice receptas si partes ratas habere volent: ratæ suntor. alioquin cum clausæ erunt iisdem testes iterum producentor.

50. *Præ-*
sentata. Sed etsi coram arbitris testes producti, eorumque depositiones publicatæ, allegationes etiam partium receptæ, acta omnia in scriptis redacta, & sigillorum impositione signata erunt: arbitrio casu finito, qui datus erit iudex iuxta hæc causam terminato. reo tamē, ut vel recipiat depositiones eorum qui supererunt testium con-

tra ipsum productorum, ipsó sive iterum admitti consentiat, optio reservator. Ius quoque tam in personas, quàm dicta testium dicundi olli saluum esto.

Qui testes ad vnum articulum probandú producti erunt, si ad alium ab eadem parte producentur, nihilominus recipiuntor. 42. Cum causa.

Testibus tandem publicatis, qui testes de integro interrogari petet, ne auditor. Si tamen ipsos à principio super aliquibus articulis interrogari postulatum, idque dolo malo negligentiae prætermissum erit: nihil officito. 48. Per tuas.

Ita & post antestationes apertas quæ ad inquirendum super criminibus diffamati factæ fuerint, si confusæ depositiones testiú erunt, nec ex dictis potestit veritas declarari: ex iudicis officio iterum examinantor, alii recipiuntor. 53. Cum clamor.

Super dictis testium, cum publicata erunt, publice disputator. 15. In casis. in si.

Ipsa, quatenus res patietur, quanquam diuersa sient, ne testes periurii reatu notentur, iudici benignè interpretari liceto. 16. Cum tu fili.

Antestationibus testium solenniter hinc inde publicatis eorum dicta falsitatis arguere liceto super nouo articulo ad id pertinente testes admittuntor. 35. Ex te. nore.

Quæ arguméta & testimonia iudex aptiora rei esse comperiet, ex his animi sui motum confirmato. si quam aliquis cognouisse adcusabitur, & de visu auditúve conueniens testimoniú reditum erit, & præsumptioné violétam fama cõfentiens subministrabit, aliáque suffragabuntur 27. Pre- terea.

De test. cogundis vel non,

ad minicula: iuratorum testimonio stator.

33. *Tam
literis.*

Super quibus singulareis testes erunt, vel qui rem comprobare non potessint, nulla ipsis fides adhibetor. Testium de auditu tantum & fama depositiones sufficiens in ad cusatione probatio ne esto.

32. *In no-
stra.*

Iudex ad multitudinem testium tantum ne respicito. Eorum qualitatem, & deposita queis potius lux veritatis ad sistet, neque aduersa neq; diuersa dicentium inspicio.

De Testibus cogundis vel non.

Tit. 21.

3. *Super
eo.*

IN notoriis factis neque probatio neque iurisordo requiruntor. At si quid notorium non erit, & qui conuenietur factum negabit: qui testes facto interfuerint, ad ferendum testimonium tantum mouentor. Nisi aduersæ partis timore eos à ferendo testimonio auocari constabit, ne coguntor. quanquam ius humanum permittat, passim ne compelluntor.

30. *Dile-
ctorum.*

Et generaliter qua in causa qui testes nominati erunt, gratia, timore odiove se subtrahent, præterquam super criminibus, per censuram ecclesi. veritati testimonium perhibere coguntor.

31. *Vene-
rabilis.*

Item si coniurationis crimen contra se conceptum quis ad cusabit, neque intentionem suam aliter probare poterit, nisi eorum, quibuscum facta erit, testimonio: quos ad id producet, si se gratia, odio, timoreve subtrahent, ad perhi-